

Nr 109

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående organisation av en för krigsmakten gemensam intendenturkår m.m.; given Stockholms slott den 11 mars 1966.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sven Andersson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I syfte att rationalisera intendenturtjänsten inom krigsmakten föreslås i propositionen att en för krigsmakten gemensam intendenturofficerskår inrättas fr.o.m. den 1 oktober 1966. Kåren som avses ersätta nuvarande arméns intendenturkår, marinintendenturkåren och flygvapnets officerare i intendenturbefattning föreslås omfatta regementsofficerare och kaptener på aktiv stat. Förslaget beräknas medföra en årlig kostnadsminskning med 0,2 milj. kr.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 11 mars 1966.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, fråga om *organisation av en för krigsmakten gemensam intendenturkår* och anför.

I. Inledning

Uppdraget att utreda frågan om att inrätta en för försvaret gemensam intendenturkår lämnades ursprungligen 1954 års utredning angående vissa personalkårer inom försvaret. Uppdraget fördes sedermera över till den utredningsman¹ — *1960 års intendenturförvaltningsutredning* — som med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 oktober 1960 tillkallats för att utreda frågan om organisation m.m. av ett för försvaret gemensamt intendenturförvaltningsverk. Sedan utredningen i sitt betänkande rörande det gemensamma intendenturförvaltningsverket redovisat vissa alternativa lösningar av kårfrågan (jfr prop. 1962:168 s. 55), förordnade Kungl. Maj:t genom beslut i april 1962, att det fortsatta utredningsarbetet skulle bedrivas med sikte på att en gemensam kår skall inrättas för all intendenturpersonal inom krigsmakten. Kungl. Maj:t har vidare anbefallt utredningen att beakta vad statsutskottet i anledning av riksdagens år 1952 församlade revisorers berättelse anför om de grunder, enligt vilka utbildning av bl.a. intendentur och förvaltare i intendentur-, kassa- och expeditionstjänst bedrivs inom försvaret (SU 1953:102).

Den 18 januari 1965 har intendenturförvaltningsutredningen avgett ett betänkande (Stencil Fö 1965:1) med förslag till organisation av en för försvaret gemensam intendenturkår. Yttranden över betänkandet har efter remiss avgetts av överbefälhavaren — efter hörande av försvarsgrenscheferna — försvarets intendenturverk, försvarets civilförvaltning, fortifikationsförvaltningen, marinförvaltningen, statskontoret, riksrevisionsverket, militära tjänstgöringsåldersutredningen, Statstjänstemännens Riksförbund (SR), Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Svenska arméns

¹ Generaldirektören Gunnar Christianson.

och flygvapnets reservofficersförbund och Svenska flottans reservofficersförbund.

I samband med remissbehandlingen har *militära tjänstgöringsåldersutredningen* framlagt ett alternativt förslag till organisation av en gemensam intendenturkår.

II. Nuvarande ordning för rekrytering och utbildning av intendenturofficerare

Officerare på aktiv stat

Intendenturkåren inom armén rekryteras genom att officerare som tillhör arméns truppslag efter ansökan tas ut till utbildning vid intendenturförvaltningsskolan. Enligt gällande bestämmelser skall aktiv officer vid armén under tredje eller fjärde officersåret genomgå truppslagsofficersskola, varefter han i regel under åttonde officersåret kommenderas till armélinjens allmänna kurs vid militärhögskolan. Kommendering till intendentkursen, som är tvåårig, får ske först efter den allmänna kursen vid militärhögskolan. Detta innebär, att transport till intendenturkåren kan äga rum tidigast i slutet av tionde officersåret.

Intendentkurs har sedan 1954 anordnats årligen. Antalet aspiranter fastställs av chefen för armén och har sedan nämnda år varierat mellan tio och tretton. Avgången från utbildningen är obetydlig.

Inom marinen tillgodoses behovet av intendenturofficerare genom grundrekrytering. Utbildningen sker i nära anslutning till utbildningen av sjö- och kustartilleriofficerare. Efter officersutbildningen, som omfattar 39 månader, skall fänrik för fortsatt utbildning under ett å två år placeras antingen såsom tjänstgörande officer vid regional eller lokal förvaltning eller såsom biträdande intendent ombord. På grund av rådande vakansläge har detta emellertid inte kunnat ske.

Antalet marinintendentaspiranter fastställs årligen av Kungl. Maj:t efter förslag av marinchefen. Kurserna, som tidigare omfattat ca sex aspiranter, har på grund av avgångsläget under senare år fått ökat antal deltagare. Maximum nåddes år 1963 med 15 aspiranter, varefter antalet sjunkit till ca åtta. Under de senaste tio åren har i genomsnitt hälften av aspiranterna avbrutit utbildningen.

Flygvapnets rekrytering av officerare i intendenturbefattning är också en grundrekrytering och sker normalt över reservofficersexamen på så sätt, att de aspiranter som erhållit de bästa avgångsbetygen erbjuds att under en kvalificeringstid av två år fullgöra frivillig tjänstgöring som fänrik i flygvapnets reserv med placering såsom biträdande intendent vid flottilj. Under denna tid får fänriken erforderlig handledning och under-

visning av flottiljintendenten och även tillfälle till fördjupade studier på egen hand. Den som under kvalificeringstiden har erhållit tillfredsställande vitsord — någon speciell officersexamen avläggs inte — anställs såsom löjtnant i intendenturbefattning.

Utbildningen anordnas vartannat år för åtta till tio aspiranter och omfattar ca 22 månader. Den sammanlagda utbildningstiden uppgår således till nära fyra år. Den genomsnittliga avgången under utbildningen är ca 11 %.

I syfte att vidmakthålla och öka personalens kunskaper anordnas bl.a. centrala och — inom armén — regionala s.k. förvaltningsgrenssammanträden. Vidareutbildning sker också genom kommendering till olika slags kurser samt — inom armén och i viss utsträckning marinen — genom fältövningar. En annan form av vidareutbildning utgör de kurser, som avser att ge kompetens för specialbefattningar. Som exempel härpå kan nämnas förplägnads- och drivmedelskurser.

Såsom förberedelse för befordran till regementsofficer genomgår marinens intendenturofficerare tidigast efter sex officersår en obligatorisk kurs om ca sex månader vid militärhögskolan. Inom armén anordnas för yngre majorer samt kaptener, som avses vinna befordran till regementsofficer, vart tredje år en högre underhållskurs om ca två månader, föregången av ett kompendieskede om fem månader. I dessa kurser har även intendenturofficerare ur marinen och flygvapnet deltagit.

Reservofficerare

Reservintendenturofficerarna inom a r m é n utgörs av förtidsavgångna, pensionsavgångna, reservutnämnda och värnpliktsavgångna officerare. Utbildningen till reservutnämnd intendenturofficer sker till en början vid trängtruppernas intendenturlinje. I utbildningen ingår vidare två reservofficerskurser och en mellan dessa kurser infallande repetitionsövning. Efter fullgjord utbildning (29 månader) antas den värnpliktige fänriken till löjtnant i intendenturkårens reserv, vilket dock inte får ske förrän jämnåriga aktiva officerare utnämnts till löjtnanter. För anställning som värnpliktsavgången reservofficer krävs, utöver grundutbildningen vid trängtrupperna, viss ytterligare frivillig utbildning.

M a r i n i n t e n d e n t u r k å r e n s reservofficerare utgörs av förtidsavgångna, pensionsavgångna och reservutnämnda officerare. Utbildningen till reservutnämnd marinintendenturofficer är till en början gemensam med utbildningen för stamaspiranter. Den fullföljs med en reservofficerskurs och avslutas efter ca 22 månader med reservofficersexamen. I avvaktan på att jämnåriga stamkadetter avslutar sin utbildning, förordnas reservkadetterna till värnpliktiga fänrikar och efter ytterligare ca 18 månader till fänrikar i reserven.

Flygvapnets reservofficerare i intendenturbefattning består av förtidsavgångna, pensionsavgångna och reservutnämnda officerare. Utbildningen till reservutnämnd officer i intendenturbefattning omfattar 22 månader. Utbildningen avslutas med reservofficersexamen.

III. Intendenturförvaltningsutredningens överväganden och förslag

Rekrytering och utbildning

Utredningen erinrar om att det redan i dess direktiv uttalades, att en gemensam intendenturkår borde rekryteras efter enhetliga grunder. Denna uppfattning delas av utredningen, som emellertid tillägger, att också utbildningen bör vara enhetlig och således inte meddelas försvarsgrensvis med inriktning på att närmast tillgodose försvarsgrenens behov.

Som skäl för sin uppfattning hänvisar utredningen bl.a. till att det endast genom gemensam utbildning blir möjligt att redan i kompaniofficersgrad utnyttja officerarna över försvarsgrensgränserna, vilket anses nödvändigt för att bl.a. undvika en snedvridning av befordringsläget inom kåren. Utredningen anför vidare, att ett enhetligt rekryterings- och utbildningssystem gör officerarna mer lämpade för tjänstgöring i försvarets intendenturverk, försvarsstaben och de nya regionala staberna. Också med hänsyn till den vidareutbildning som normalt följer efter officersexamen anses det vara av värde, att officerarna utbildnings- och kunskapsmässigt står på samma nivå. Slutligen framhåller utredningen, att kostnaderna blir lägre vid en gemensam än en försvarsgrensvis uppdelad utbildning.

Efter granskning av nuvarande rekryterings- och utbildningssystem har utredningen funnit, att varken arméns, marinens eller flygvapnets system i oförändrat skick bör utnyttjas för en gemensam intendenturkår. Utredningen förordar i stället ett grundrekryteringssystem, vars närmare utformning redovisas i ett till betänkandet fogat förslag till utbildningsgång, utbildningsmål och utbildningstider.

Förslaget har utarbetats med utgångspunkt i vissa grundläggande förutsättningar. Till dessa hör enligt utredningens mening att intendenturofficerarna av flera skäl måste ha en militär grundutbildning, som är likvärdig med övriga officerares. Som en annan förutsättning anges att utbildningen av ekonomiska skäl bör anpassas efter befintliga skolor. En anknytning till arméns utbildningsorganisation anses därvid ligga närmast till hands, bl.a. med hänsyn till att flertalet intendenturofficerare också i fortsättningen kommer att tjänstgöra inom armén. Utredningen förutsätter också, att officersrekryteringen skall ske efter samma grunder som gäller för armén samt att övergång från underbefäls- och underofficers- till officerskarriären i princip skall vara möjlig. Utredningen anför

vidare, att utbildningen i princip inte bör delas in i försvarsgrensskeden utan att försvarsgrenarnas utbildningsbehov i stället bör tas upp i sina fackmässiga sammanhang, varvid utbildningsplanerna bör utformas så, att de rymmer tillräckliga kunskaper om samtliga försvarsgrenars organisation, taktik m.m. Speciell förvaltningsutbildning bör enligt utredningen påbörjas först efter officersexamen och någon tids tjänstgöring inom samtliga försvarsgrenar. Slutligen förutsätter utredningen att utrymme skall finnas också för utbildning vid militärhögskolans allmänna och högre kurser.

Utbildningen fram till officersexamen bör enligt utredningen indelas i förberedande plutonchefsskola, aspirantskola, trupp-tjänstgöring och krigsskola.

Den förberedande plutonchefsskolan föreslås pågå tiden juni—december första utbildningsåret. Utredningen förutsätter, att viss samordning sker med utbildningen vid trängtrupperna.

Utbildningen vid aspirantskolan avses pågå under tiden januari—december andra utbildningsåret. Utredningen räknar också i detta fall med viss samordning med motsvarande utbildning vid trängtrupperna. De delar av utbildningen som har direkt anknytning till marinen och flygvapnet bör enligt utredningen förläggas till marin- och flygförband.

Trupptjänstgöringen som avses utgöra förberedelse för utbildningen vid krigsskolan föreslås omfatta första kvartalet av tredje utbildningsåret. Den bör enligt utredningen fullgöras vid trängtrupperna.

Utbildningen vid krigsskolan påbörjas enligt förslaget omkring den 1 april tredje utbildningsåret och avslutas omkring den 31 augusti fjärde utbildningsåret. Krigsskolan avslutas med officersexamen. Den sammanlagda utbildningstiden fram till officersexamen uppgår till drygt tre år.

Utbildningen efter officersexamen inleds enligt förslaget med drygt två års trupptjänstgöring, som huvudsakligen förläggs till arméförband och i övrigt omfattar sex månaders tjänstgöring vid vardera marinen och flygvapnet.

Den egentliga förvaltningsutbildningen bör enligt utredningen meddelas i en särskild intendenturofficerskurs vid intendenturförvaltningsskolan. Kursen avses omfatta 17 månader och föreslås pågå under tiden oktober tredje officersåret — mars femte officersåret. Ändamålet med kursen bör enligt utredningen vara att ge eleverna de kunskaper i förvaltningstjänst som erfordras för att bestrida intendenturbefattningar för kompaniofficere-rare i freds- och krigsorganisationerna.

Utredningen föreslår vidare, att intendenturofficeren i likhet med arméns officerare i allmänhet under åttonde officersåret skall genomgå allmän kurs vid militärhögskolan. Kursen bör enligt utredningen anordnas årligen med början i oktober och avslutning i juni. Den anses böra utformas som en allmän intendenturkurs med syfte att dels ge eleverna de kunska-

per i taktik och underhållstjänst som erfordras för att bestrida kaptensbefattningar i intendenturtjänst i freds- och krigsorganisationerna, dels vara en grund för fortsatt utbildning vid militärhögskolan.

Militärhögskolans högre kurser bör enligt utredningen stå öppna för intendenturofficerare i mån av behov och enligt samma grunder som gäller för övriga officerare. Genomgång av högre kurs anses som regel böra vara förutsättning för befordran till major. Utbildningen skulle enligt utredningen kunna meddelas i stabskurs och därmed ge intendenturofficerarna möjlighet att i konkurrens med andra officerare erhålla högre befattningar inom krigsmakten.

Utredningen förutsätter slutligen, att intendenturofficerarna också i fortsättningen i mån av behov skall kunna genomgå specialkurser, som ger kompetens för särskilda befattningar.

Intendenturkårens sammansättning

Utredningen föreslår, att i intendenturkåren skall ingå officerare och underofficerare på aktiv stat och reservstat samt i reserven.

Aktiva officerare. För att få underlag för en bedömning av intendenturkårens sammansättning i fråga om aktiva officerare har utredningen undersökt rekryteringsbehov och befordringsförhållanden för officerare dels vid intendenturkåren och marinintendenturkåren samt i intendenturbefattning vid flygvapnet, dels vid armén, flottan, kustartilleriet och flygvapnet. I samband härmed har utredningen från 1960 års befälsstatsdelegation inhämtat, att delegationen för arméns del i princip räknar med befordran till kapten vid 35 års ålder. För egen del föreslår utredningen, att intendenturofficer normalt skall befordras till kapten vid 32 års ålder. Bland de skäl som anförs härför kan nämnas, att en höjning av befordringsåldern till 35 år enligt utredningens mening skulle dels leda till försämrade befordringsmöjligheter och därigenom verka rekryteringshämmande, dels medföra väsentligt ökade pensionskostnader.

Utredningen behandlar härefter frågan om intendenturofficerarnas pensionsåldrar. Dessa är — som framgår av följande sammanställning — f.n. enhetliga för kaptener och överstar (kommendörer) men däremot inte för övriga regementsofficerare.

Grad	Armén	Marinen	Flygvapnet
Överste/ kommendör	60	60	—
Överstelöjtnant/kommendörkapten av 1. graden.....	55	60	60
Major/kommendörkapten av 2. graden.....	55	60	60
Kapten.....	55	55	55

I en gemensam intendenturkår torde det enligt utredningen vara ofrånkomligt med enhetlig pensionsålder för samtliga tjänster i varje grad. Ut-

redningen erinrar vidare om att dåvarande intendenturförvaltningsdelegationen från försvarsgrenscheferna inhämtade synpunkter och förslag beträffande bl.a. pensionsåldern för regementsofficerare. Chefen för armén avstyrkte därvid bestämt en höjning av pensionsåldern till 60 år och framhöll som skäl, att en sådan höjning skulle medföra brist på personal som är användbar för krigsplacering och samtidigt minska befordringsmöjligheterna och därmed också förutsättningarna för en godtagbar rekrytering. Utredningen har för egen del kommit till den uppfattningen, att de principiella betänkligheterna för arméns del mot en höjning av pensionsåldern för överstelöjtnanter och majorer i och för sig är beaktansvärda. Utredningen anser dock, att höjningen berör ett så litet antal officerare, att utrymme bör finnas att krigsplacera dessa i sådana befattningar, där kravet på lägre ålder inte gör sig så starkt gällande, t.ex. i central förvaltningstjänst. Utredningen utgår därför från att pensionsåldern för överstelöjtnanter och majorer i en för försvaret gemensam intendenturkår fastställs till 60 år. I övrigt förutsätter utredningen att pensionsåldrarna inte ändras.

Utredningen redovisar också en bedömning av fredso rg a n i s a t i o n e n s behov av kvalificerade intendenturofficerare. Detta anges till 203 officerare, vilket innebär en ökning med 16 i förhållande till nuläget. I det angivna antalet ingår en enligt utredningens mening nödvändig kommanderingsreserv om fyra kaptener, motsvarande 3 % av antalet kaptens-tjänster.

Utredningen har vidare undersökt möjligheterna att tillgodose k r i g s p l a c e r i n g s b e h o v e t i nuvarande och föreslagen organisation. En redogörelse härför lämnas i en särskild bilaga, vilken torde få överlämnas till riksdagens vederbörande utskott. En jämförelse mellan krigsorganisationens behov av officerare i det s.k. normerande skiktet och det redovisade fredsbehovet utvisar, att krigsbehovet är större. Utredningen har därför funnit sig kunna utgå från att den nya intendenturkåren skall omfatta 203 officerare i det normerande skiktet (jfr prop. 1960:109 angående befälsordningen vid armén m.m.). Det krigsbehov som inte kan tillgodoses genom dessa 203 officerare anses såsom f.n. bära täckas genom att inrätta tjänster på reservstat och genom att utnyttja förtids- och pensionsavgångna intendenturofficerare, som ingår i kårens reserv.

Intendenturkårens statsammansättning bör enligt utredningen bestämmas så att den genom rimliga befordringsmöjligheter främjar rekryteringen. Tjänstebenämningarna bör vara enhetliga oavsett vid vilken försvarsgren intendenturofficerarna är placerade till tjänstgöring. Utredningen föreslår, att de för armén, kustartilleriet och flygvapnet gemensamma tjänstebenämningarna för regementsofficerare utnyttjas.

Med utgångspunkt i förslaget till personaluppsättning i det normerande skiktet anför utredningen vidare, att det för intendenturkåren erfordras

sammanlagt 70 löjtnanter och 20 fänrikar i det rekryterande skiktet. Samtidigt kan dock antalet subalternofficerare i nuvarande organisation successivt minskas och vid fullt genomförd omorganisation beräknas 95 tjänster för löjtnant och 22 för fänrik kunna dras in. Beträffande utredningens förslag rörande subalternofficerarnas utnyttjande torde få hänvisas till betänkandet.

Reservofficerare. Utredningen framhåller, att en gemensam redovisning av officerare på aktiv stat och i reserven är en förutsättning för att resurserna skall kunna utnyttjas effektivt i såväl fred som krig. Med hänsyn härtill föreslås att samtliga intendenturreservofficerare skall ingå i den gemensamma kåren.

Utredningen anför vidare, att den inte funnit det möjligt att ta ställning till det framtida behovet av intendenturofficerare på reservstat. Ett sådant behov bedöms emellertid föreligga och utredningen föreslår därför, att nuvarande intendenturofficerare på reservstat vid armén förs över till den nya kåren.

Beträffande utbildningen av reservofficerare anför utredningen, att den inte kan betraktas på samma sätt som utbildningen av officerare på aktiv stat. Sistnämnda utbildning är enligt utredningen inriktad på att göra officeren tjänstbar inom samtliga försvarsgrenar i krig och fred, medan reservofficersutbildningen syftar till att få fram innehavare av krigsbefattningar. För detta ändamål anses en försvarsgrensriktad utbildning tillräcklig. Utredningen lägger inte fram något förslag rörande reservofficersutbildningen utan förutsätter att denna t.v. skall ske försvarsgrensvis, varvid dock alla möjligheter till samordning bör utnyttjas.

Underofficerare. Vad utredningen anfört om gemensam redovisning av officerspersonalen anses i tillämpliga delar gälla också underofficerare i intendenturtjänst på aktiv stat och i reserven. I enlighet härmed bör enligt utredningen vid samtliga försvarsgrenar befintliga underofficerare med utbildning i förråds-, kassa- eller ekonomitjänst föras över till den nya kåren.

Något förslag rörande underofficerarnas utbildning läggs inte fram. Med hänsyn till den samordning som i detta hänseende redan genomförts på vissa områden bedömer utredningen, att förutsättningarna är goda för att försvarsgrenarnas utbildningsbehov skall kunna tillgodoses i en gemensam skolform.

Intendenturkårens ledning

Utredningen erinrar om att den i sitt betänkande med förslag till organisation av ett för försvaret gemensamt intendenturförvaltningsverk räknade med att chefskapet för en blivande gemensam intendenturkår skulle kunna förenas med befattningen som chef för centralplaneringen i det nya

verket. Efter fortsatta överväganden har utredningen emellertid funnit, att chefskapet för kåren inte bör kombineras med någon befattning i intendenturverket. Härom anförs bl.a. följande.

Bortsett från att i och för sig tänkbara chefsbefattningar i intendenturverket visat sig så krävande att en samordning med befattningen såsom kårchef redan av denna orsak ter sig mindre lämplig har utredningen numera den bestämda uppfattningen, att chefen för intendenturkåren bör vara helt fristående från såväl intendenturverket som försvarsgrenscheferna. Kårchefen kommer otvivelaktigt att i olika frågor ställas inför svåra och grannlaga avvägningsproblem, där en organisatorisk obundenhet inte endast kan underlätta ställningstagandena utan framför allt utesluter varje grund för misstanke om icke sakligt grundad — låt vara omedveten — påverkan. Denna synpunkt är så mycket viktigare som möjligheten till förtroendefull samverkan med såväl intendenturverket som försvarsgrensstaberna är en viktig förutsättning för att objektivt sett riktiga resultat skall kunna ernås både i utbildningsfrågor och med avseende på intendenturpersonalens utnyttjande.

Med utgångspunkt i nyss återgivna uttalanden föreslår utredningen, att den nya för försvaret gemensamma intendenturkåren skall stå under ledning av en chef, som är direkt underställd överbefälhavaren.

Chefen för intendenturkåren bör enligt utredningen till sitt förfogande ha en kårstab med expedition, personal- och mobiliseringsavdelning samt utbildningsavdelning. Med hänsyn till arbetsuppgifternas vikt och delvis grannlaga art anses staben böra vara sammansatt av förhållandevis kvalificerade officerare och ha en storlek, som gör det möjligt att genom förrättningar och studieresor skaffa underlag för kårchefens bedömningar och avgöranden. Behovet av civil personal för kårstaben har inte bedömts av utredningen. Med hänsyn till kostnaderna har frågan emellertid ägnats viss uppmärksamhet och utredningen har därvid funnit, att kostnaderna för den civila personalen kan antas bli i stort sett oförändrade i förhållande till nuvarande organisation.

Kostnadsberäkningar m.m.

Utredningens kostnadsberäkningar har gjorts enligt kostnadsläget den 1 juli 1964. Av utredningen beräknade avlöningskostnader framgår av följande sammanställning (belopp i tusental kr.).

Avlöningar till	Nuv. org.	Föresl. org.	Ökning eller minskning
Regementsofficerare och kaptener	6 503	7 169	+ 666
Subalternofficerare	2 694	2 055	— 639
Summa	9 197	9 224	+ 27

Utbildningskostnaderna enligt nuvarande system uppskattas till i runt tal 1 182 000 kr. och enligt utredningens förslag till ca 545 000 kr. för år, vilket innebär en minskning med 637 000 kr.

De årliga pensionskostnaderna för den nya intendenturkåren beräknas till i runt tal 3 377 000 kr. Jämfört med nuvarande kostnader, ca 4 048 000 kr., uppkommer en årlig kostnadsminskning med 671 000 kr. Vid beräkningarna har utredningen utgått från att pensionsåldern för samtliga regementsofficerare skall vara 60 år och för kaptener 55 år samt att nedre åldersgränsen för det normerande skiktet skall vara 32 år.

Den sammanlagda årliga besparingen uppgår enligt utredningens beräkningar till 1 281 000 kr. Från nämnda belopp bör dock enligt utredningen dras ca 140 000 kr., motsvarande avlönings- och pensionskostnader för att i marinförvaltningen inrätta tjänster såsom ersättning för två officerare som tjänstgör i ämbetsverket. Besparingen stannar härigenom vid 1 141 000 kr. för år.

Utredningen tar i detta sammanhang också upp vissa anslagsteknikiska frågor. Således föreslås att kostnaderna för intendenturkåren (inkl. kårstaben) och intendenturförvaltningsskolan förs över från nuvarande, för försvarsgrenarna avsedda anslag till nya anslag under rubriken Gemensamma ändamål. Vidare framhålls att kostnadsramen för försvaret och fördelningen inom ramen mellan olika ändamål påverkas av utredningens förslag; bl.a. bör konsekvenserna av övergången till högre pensionsålder för vissa officerare beaktas.

Förslagets genomförande

Utredningen föreslår, att omorganisationen genomförs fr.o.m. den 1 juli 1966 och att grundutbildning enligt det nya systemet påbörjas redan den 1 juni 1966.

Omorganisationen är enligt utredningen så stor att ett särskilt organ bör tillsättas för att förbereda övergången.

I övrigt föreslår utredningen vissa övergångsåtgärder beträffande rekrytering och utbildning m.m. För närmare kännedom härom torde få hänvisas till betänkandet.

IV. Remissyttrandena

Flera remissmyndigheter — bland dem *överbefälhavaren, chefen för armén, chefen för flygvapnet, marinförvaltningen* och *SR* — framhåller inledningsvis, att bedömningen av föreliggande förslag försvåras av att pågående försöksverksamhet inom förvaltningstjänsten och resultatet av en rad ännu inte avslutade utredningar, bl.a. försvarskostnads-, tygförvaltnings- och fortifikationsutredningarna, kan komma att påverka utformningen av

den framtida förvaltningsorganisationen och de krav som måste ställas på personalen inom denna. Överbefälhavaren anför i detta sammanhang bl.a. följande.

Det hade varit av stort värde om utredningen redovisat en närmare analys och precisering av de krav som i framtiden bedöms komma att ställas på intendenturofficerare. Verksamheten inom krigsmakten fr.o.m. 1970-talets mitt bör vara riktgivande för de åtgärder som nu vidtas rörande rekrytering, utbildning m.m. av ifrågavarande officerare.

Förslaget om att inrätta en gemensam intendenturkår tillstyrks eller biträds i princip av *överbefälhavaren, chefen för armén, chefen för flygvapnet, försvarets intendenturverk, marinförvaltningen, statskontoret, militära tjänstgöringsåldersutredningen, TCO och Svenska arméns och flygvapnets reservofficersförbund*. Även *försvarets civilförvaltning* finner, att starka skäl talar för en gemensam kår, och *fortifikationsförvaltningen* har från sina utgångspunkter inte något att erinra mot utredningens förslag. *Chefen för marinen* finner det däremot inte i och för sig nödvändigt med en gemensam kår men vill inte motsätta sig utredningens förslag. *SR* anser för sin del, att tiden knappast är mogen för att ta ställning till frågan om en gemensam kår. Mest avvisande ställer sig *Svenska flottans reservofficersförbund*, som anser att försvarsgrenarnas intendenturofficerskårer liksom hittills bör vara åtskilda men möjligen kan tänka sig en gemensam kår för personal i regementsofficersgraderna.

Beträffande rekryteringen tillstyrks utredningens förslag om grundrekrytering av *överbefälhavaren, chefen för flygvapnet, marinförvaltningen, statskontoret* och *SR*. Också *intendenturverket* förordar grundrekrytering, eftersom denna anses ha flera fördelar framför rekrytering genom intransport från övriga officerskårer. *Civilförvaltningen* ansluter sig helt till uppfattningen, att rekryteringen i princip bör ske genom grundrekrytering, men anser det tveksamt om enbart grundrekrytering räcker. Ämbetsverket anser det därför önskvärt med en alternativ rekryteringsväg för dem som redan är officerare, en möjlighet som även *överbefälhavaren* övergångsvis önskar hålla öppen. Grundrekrytering förordas också av *chefen för marinen* och *Svenska flottans reservofficersförbund*, som emellertid anser, att denna bör ske försvarsgrensvis. *Chefen för armén* ställer sig helt avvisande och hävdar, att utredningens förslag innehåller sådana nackdelar, att grundrekrytering inte kan godtas. Samma uppfattning redovisas av *tjänstgöringsåldersutredningen*, som avstyrker grundrekrytering och bestämt förordar ett system med vidareutbildning, dvs. särskild, på intendenturtjänsten inriktad fackutbildning för officerare inom övriga personalkårer. Som skäl härför framhåller utredningen bl.a. — med hänvisning till statsmakternas politik på den civila arbetsmarknaden — att det framstår som angeläget att ytterligare bygga ut möjligheterna att, vid

behov efter särskild utbildning, placera om äldre militär personal från fysiskt sett krävande arbetsområden.

I fråga om den föreslagna utbildningsgången ansluter sig *Svenska arméns och flygvapnets reservofficersförbund* till uppfattningen att de aktiva officerarna i en gemensam intendenturkår bör utbildas efter enhetliga grunder. *Statskontoret* accepterar utredningens förslag men finner det angeläget, att grundutbildningen av kostnadsskäl inte görs mera omfattande än nödvändigt. I övrigt anförs en rad erinringar mot utredningens förslag på denna punkt. Således framhåller *chefen för marinen*, att den föreslagna utbildningsgången inte kan godtas, eftersom den inte fyller marinens behov. Utbildningen bör därför övergångsvis anordnas försvarsgrensvis. *Chefen för armén* hävdar i enlighet med sin uppfattning i rekryteringsfrågan, att utbildningen till intendenturofficer är en specialutbildning, som bör läggas i anslutning till allmänna kursen vid militärhögskolan. *Tjänstgöringsåldersutredningen* anför, att den föreslagna utbildningsgången — trots längden — inte torde ge den normkvalitet, som utredningen funnit nödvändig även för intendenturofficerare. *Intendenturverket*, som för övrigt hyser uppfattningen att frågan om utbildningsgången måste utredas ytterligare, anser däremot att den föreslagna trupputbildningen är för omfattande och får härvid stöd av *marinförvaltningen* och *Svenska flottans reservofficersförbund*, som föreslår att delar av den militära utbildningen skall bytas ut mot utbildning i förvaltningstjänst.

Bland övriga erinringar mot utbildningsgången må nämnas att *överbefälhavaren*, *chefen för marinen*, *chefen för flygvapnet* och *intendenturverket* framhåller, att förbandstjänstgöringen under subalterntiden i huvudsak bör fullgöras vid en försvarsgren, medan *civilförvaltningen* anser, att alla unga intendenturofficerare tidigt bör få tjänstgöra vid samtliga försvarsgrenar. *SR* anser det önskvärt, att officerarnas huvudsakliga försvarsgrensriktning fastställs på ett tidigt stadium för att undvika den kringflackande tillvaro, som den föreslagna utbildningsgången skulle medföra för den yngre personalen. Förbundet finner det vidare från rekryteringsynpunkt betänkligt att lägga den särskilda intendenturofficerskursen så sent som utredningen föreslagit. Beträffande denna kurs anför *överbefälhavaren* och *chefen för flygvapnet*, att den bör utgå och antingen ersättas med en särskild och kortare kurs i förvaltningstjänst eller också föras över dels till grundutbildningen, dels till allmänna kursen vid militärhögskolan.

Den föreslagna kår sammansättningen har enligt påpekanden i flera remissyttranden blivit inaktuell på grund av inträffade organisationsförändringar m.m. *Tjänstgöringsåldersutredningen* redovisar i sitt yttrande vissa beräkningar för att belysa, hur en enligt dess förslag genom vidareutbildning rekryterad intendenturofficerskår bör vara sammansatt.

Utredningen har granskat behoven av intendenturofficerare i krigs- och fredsorganisationen och redovisar resultatet i en särskild promemoria. Beräkningarna visar enligt utredningen, att behoven väl kan tillgodoses i en kår som rekryteras genom vidareutbildning och intransport vid ca 37 års ålder, om pensionsåldern sätts till 60 år och pensionsavgången personal i krig kan disponeras till 63 års ålder.

Vad gäller reservofficerarna framhåller *chefen för marinen*, att deras anslutning till en gemensam intendenturkår bör utredas ytterligare, medan *Svenska arméns och flygvapnets reservofficersförbund* anser, att de — oavsett försvarsgrenstillhörighet — bör ingå i kåren. Förbundet har — i likhet med *chefen för flygvapnet* — inte något att erinra mot att utbildningen t.v. sker huvudsakligen försvarsgrensvis men understryker samtidigt, att alla möjligheter till samordnad utbildning bör tas tillvara. — Underofficerarnas ställning bör enligt *chefen för marinen* utredas ytterligare. *Tjänstgöringsåldersutredningen* anför i detta sammanhang, att vissa skäl talar för att intendenturförrådsförvaltare och kassachefer ingår i en för krigsmakten gemensam underofficerskår. TCO anser däremot, att varje motiv saknas för att föra samman intendentur- och kassatjänstens underofficerskårer. *Civilförvaltningen* avstyrker, att kassacheferna inordnas i intendenturkåren och föreslår — efter en längre utredning — att en särskild kår organiseras för kassacheferna.

Beträffande den gemensamma intendenturkårens lydndsställning har *överbefälhavaren* inte något att erinra mot utredningens förslag. Också *intendenturverket* och SR biträder förslaget, att kårchefen bör vara helt fristående från intendenturverket. *Statskontoret* finner det däremot inte fullt tillfredsställande att chefskapet för kåren ej förenas med annan befattning och anser en anknytning till intendenturverket logisk och naturlig. Inte heller *chefen för armén* delar utredningens uppfattning utan anser, att kåren bör underställas försvarsgrenschef. Om kåren underställs överbefälhavaren, erfordras enligt arméchefen en ny funktion i försvarsstaben.

Mot utredningens kostnadsberäkningar riktas vissa invändningar. *Chefen för armén* anför således, att utredningens förslag ställer sig klart dyrare än nuvarande system. Enligt *chefen för marinen* är beräkningarna missvisande också i fråga om marinen. *Svenska flottans reservofficersförbund* hävdar, att beräkningarna behandlar endast en del av kostnaderna och därför inte bör tillmätas större betydelse. Också *tjänstgöringsåldersutredningen* anser, att kostnadskonsekvenserna inte har blivit fullständigt belysta, eftersom man inte utrett eller tagit hänsyn till hur ett genomförande av förslagen skulle återverka på övriga personalstater inom försvaret. På grundval av egna beräkningar konstaterar utredningen, att ett grundrekryteringsystem ger de högsta kostnaderna och att avgörande fördelar är förenade med ett vidareutbildningssystem med relativt hög ålder

för intransport i intendenturkåren. — I detta sammanhang bör även nämnas att *riksrevisionsverket* biträder intendenturförvaltningsutredningens anslagstekniska synpunkter. *Chefen för marinen* motsätter sig däremot, att kostnaderna förs upp under rubriken Gemensamma ändamål, eftersom det nya rekryteringssystemet skulle innebära en minskning av marinens anslagsram med ett större belopp än det som nuvarande system medfört.

Vad gäller *förslagens genomförande* anser *intendenturverket* det angeläget att beslut i frågan snarast fattas, bl.a. med hänsyn till att nuvarande system och därav följande ovisshet om framtiden skapar onödiga svårigheter. *Statskontoret* uttalar sig inte om tidpunkten men anser förslagen i princip väl ägnade att ligga till grund för ett beslut. Denna uppfattning delas inte av *TCO*, som framhåller att vissa förhållanden beträffande underofficerskåren måste utredas ytterligare. Också *överbefälhavaren* framhåller, att ytterligare utredningar erfordras och förordar därför, att förslagen genomförs successivt med början budgetåret 1966/67, varvid en gemensam kår för regementsofficerare och kaptener bör organiseras och en befattning för personalkårchef inrättas. *Chefen för armén* anser däremot, att genomförandet bör anstå några år i avvaktan på säkrare underlag, och *marinförvaltningen* avstyrker, att utredningens förslag läggs till grund för beslut. Sistnämnda uppfattning redovisas också av *tjänstgöringsåldersutredningen*, som i stället föreslår, att en gemensam intendenturkår organiseras fr.o.m. budgetåret 1966/67 i enlighet med de principer, som anges i dess tidigare nämnda promemoria. Förslaget redovisas närmare i det följande.

V. Militära tjänstgöringsåldersutredningens förslag

Allmänna synpunkter på rekryteringsfrågan

Militära tjänstgöringsåldersutredningen anför inledningsvis att intendenturtjänsten är en funktion som, i den mån så inte redan är fallet, i stort bör kunna göras likartad inom hela krigsmakten. Tillkomsten av försvarets intendenturverk har enligt utredningen åstadkommit bättre förutsättningar för den rationalisering som en samordnad intendenturtjänst innebär. Om en för krigsmakten gemensam intendenturkår inrättas anses detta böra leda till ytterligare förbättrade förutsättningar för rationaliseringsarbetet. Utredningen utgår därför i likhet med intendenturförvaltningsutredningen från att en gemensam intendenturkår skall komma till och anser att huvudfrågan är hur en sådan kår skall rekryteras.

Rekryteringen kan enligt utredningen i princip ske antingen genom grundutbildning, dvs. ett system där personalen anställs och ut-

bildas uteslutande för uppgifter inom intendenturtjänstens område eller vidareutbildning, varmed utredningen avser ett system där personal som anställts för andra uppgifter vid försvarsgrenarna genom särskild fackutbildning ges de specialkunskaper som erfordras för intendenturtjänsten.

Utredningen ger från allmän synpunkt ett bestämt förord åt systemet med vidareutbildning och anför härvid bl.a. följande.

Utförda prognoser rörande arbetskraftsbalansen i Sverige visar klart att knapphet på arbetskraft kan förutses under lång tid framåt. Statsmakterna har till följd härav redan vidtagit åtskilliga åtgärder för att ta till vara arbetskraftsreserver. När det gäller krigsmakten sysselsätts främst inom stabs- och förvaltningstjänsten äldre personal som förflyttats från andra verksamhetsområden inom den militära sektorn, oftast efter särskild utbildning för den nya uppgiften. Genom omflyttningen tas den äldre personalens kunskaper och erfarenheter tillvara för uppgifter, där kraven på fysisk spänst är mindre uttalade men där personalen med hänsyn till sin föregående verksamhet gör en god och nödvändig insats. Den omflyttning och vidareutbildning som sålunda äger rum inom den militära sektorn är otvivelaktigt av stor betydelse. Endast härigenom torde det nämligen vara möjligt att behålla den militära personalen i tjänst intill nuvarande pensionsåldrar. Dessa är visserligen allmänt sett låga men samtidigt så höga att den militära personalen i allmänhet inte kan stå kvar intill pensionsavgång i de fysiskt sett mest krävande befattningarna. Härtill kommer de sociala och humanitära skälen för att bereda personalen fortsatt anställning upp till en rimlig pensionsålder.

Enligt intendenturförvaltningsutredningens förslag skall nuvarande vidareutbildning av officerare ur armén för intendenturtjänst upphöra. Tjänstgöringsåldersutredningen anser det emellertid med hänsyn till statsmakternas politik inom den civila sektorn vara angeläget att ytterligare bygga ut möjligheterna att, vid behov efter särskild utbildning, placera om militär personal från de fysiskt sett mest krävande verksamhetsområdena.

Även om grundrekrytering och vidareutbildning vägs mot varandra från avgränsade militära synpunkter talar enligt utredningen övervägande skäl för att rekrytera aktiva officerare till den gemensamma intendenturkåren genom vidareutbildning. Utredningen anför vidare att vissa pågående utredningar och försök medför att det är svårt att nu göra en prognos över vilka uppgifter som under 1970-talet kan väntas åvila intendenturofficerarna. Utredningen anser det emellertid fullt klart att behov av intendenturofficerare med i stort sett nuvarande arbetsuppgifter kommer att föreligga i vart fall i början av 1970-talet. Svårigheten att ställa prognos talar enligt utredningen för ett vidareutbildningssystem, eftersom utbildningen i ett sådant system snabbare kan anpassas till förändrade behov.

Intendenturofficerarnas viktigaste uppgift är enligt utredningen att bestrida kvalificerade befattningar i krigsorganisationen. Tillgången på kvalificerade officerare är emellertid enligt utredningen så knapp att varje så-

dan officer, alltså även intendenturofficeren, utöver sina fackkunskaper måste ha den kompetens och erfarenhet — samt motsvarande kunskaper — som innehas av officer i det s.k. normerande skiktet (normkvalitet). Kravet på normkvalitet bör vad gäller intendenturofficerarna lättast kunna tillgodoses genom vidareutbildning av officerare som genomgått allmän kurs vid militärhögskolan. Självfallet kan dock normkvalitet erhållas också vid grundutbildning.

Inom marinen och flygvapnet har kraven på allmän militär användbarhet hos intendenturofficerarna hittills varit mindre uttalade än inom armén. Utbildningen har därför enligt utredningen kunnat göras mera fackinriktad och därmed också attraktiv för ungdomar med en något annan intresseinriktning än de som bildar rekryteringsunderlag för annan officersutbildning. Om man däremot — som utredningen gjort — bedömer att intendenturofficeren måste ha normkvalitet, måste utbildningen oberoende av rekryteringssystem inrättas med hänsyn härtill. Vid en sådan ändrad målsättning för utbildningen bedömer utredningen att rekryteringsunderlaget förskjuts så att det i stort sammanfaller med rekryteringsunderlaget för övrig officersrekrytering och det kan därför ifrågasättas om en grundutbildning av officerare för en gemensam intendenturkår skulle öka rekryteringsunderlaget för officerskåren i gemen.

Utredningen anser att nuvarande svårigheter att fylla arméns behov av intendenturofficerare främst hänger samman med arméns allmänna befälsituation. Svårigheterna bör därför inte ses som ett bevis för att vidareutbildningssystemet är olämpligt. I likhet med intendenturförvaltningsutredningen anser tjänstgöringsåldersutredningen att marinens och flygvapnets goda rekrytering bl.a. beror på att utbildningen medför ett gott utgångsläge för merkantila högskolestudier. Utredningen pekar också på att även marinen och flygvapnet har svårigheter att i tjänst behålla erforderligt antal färdigutbildade intendenturofficerare.

Den omständigheten att personalen i ett grundrekryteringssystem från början specialiseras på vissa arbetsuppgifter talar enligt utredningen också av andra skäl mot ett sådant system. Utredningen syftar härvid närmast på den minskade flexibilitet i utbildningsorganisationen som ett sådant system för med sig. Då kraven på flexibilitet snarast kan väntas öka måste man enligt utredningen vara försiktig med åtgärder som binder personal för vissa speciella uppgifter.

Kostnader för olika rekryteringssystem

För att belysa kostnadsfrågan i samband med olika rekryteringssystem har utredningen gjort vissa beräkningar. Dessa avser en hypotetisk intendenturofficerskår om 100 kaptener *dels* i ett vidareutbildningssystem där åldern för intransport i intendenturkåren satts till 35 år — motsvarande nu-

varande ordning vid armén — alternativt 37 år, dels i ett grundrekryteringssystem i enlighet med intendenturförvaltningsutredningens förslag. Pensionsåldern har också varierats och har för samtliga modeller satts till dels 55 år, vilket motsvarar nuvarande pensionsålder för intendenturkapten, dels till 60 år vilket är organisatoriskt möjligt enligt utredningens beräkningar.

Utredningen har i sina beräkningar av löner och pensioner utnyttjat samma teknik som intendenturförvaltningsutredningen. Det framhålls emellertid att ett sådant beräkningssätt är schablonmässigt och att kostnadsberäkningarna därför endast är en grov utgiftsprognos, som inte direkt kan användas i vidare syften, t.ex. i kostnads- eller finansieringssammanhang. För närmare kännedom om beräkningsgrunderna torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

I systemen med 55 års pensionsålder överensstämmer *alternativ 1* i huvudsak med arméns nuvarande system. Alternativet omfattar vidareutbildning genom två års intendenturofficerskurs. Intransport i intendenturkåren sker vid i genomsnitt 35 år.

Alternativ 2 bygger på intendenturförvaltningsutredningens förslag och omfattar grundutbildning. Subalternofficerarna vid intendenturkåren genomgår en intendenturofficerskurs av nio månaders längd. Utnämning till kapten i intendenturkåren sker vid i genomsnitt 32 år.

Alternativ 3 omfattar vidareutbildning genom fackutbildning i enlighet med alternativ 1. Intransport i intendenturkåren sker dock först vid i genomsnitt 37 år.

De totala kostnaderna för alternativen framgår av följande tabell.

Kostnadslag	Alternativ/kostnad		
	Alternativ 1	Alternativ 2	Alternativ 3
Lönekostnader	3 680 000	4 429 000	3 366 000
Pensionskostnader	2 164 000	1 839 000	2 036 000
Utbildningskostnader	381 000	157 000	563 000
Summa	6 225 000	6 425 000	5 965 000

Vid beräkning av de i tabellen angivna kostnaderna för löner och pensioner har utredningen beaktat de förändringar som enligt de olika alternativen uppkommer för personal i det s.k. rekryterande skiktet och pensionsavgången personal vid ändring av rekryteringsbas eller ålder för intransport i kåren. Som utbildningskostnader har i alla alternativ endast räknats kostnaderna för den intendenturofficerskurs som i det föregående angetts för resp. alternativ. Kostnadsskillnaderna är på denna punkt beroende av rekryteringsbasens storlek och utbildningens längd.

I systemen med 60 års pensionsålder framgår de totala kostnaderna av följande tabell.

Kostnadsslag	Alternativ/kostnad		
	Alternativ 1	Alternativ 2	Alternativ 3
Kostnader vid 55 års pensionsålder (jfr föregående tabell)	6 225 000	6 425 000	5 965 000
Kostnadsändring vid 60 års pensionsålder	—690 000	—625 000	—500 000
Summa	5 535 000	5 800 000	5 465 000

Sätts pensionsåldern till 60 år minskar rekryteringsbasen och därmed också antalet pensionsavgångar samt antalet elever i vederbörlig intendenturofficerskurs. Dessa förhållanden medför kostnadsminskningar. Samtidigt minskar rekryterande skiktet, vilket innebär kostnadsökningar för underofficerare och underbefäl.

I anslutning till beräkningarna anför utredningen följande.

De utförda beräkningarna visar, att kostnaderna i grundrekryterings-systemet är högst. Av vidareutbildningssystemen drar de med 37 års intransportålder i båda pensionsåldersalternativen de lägsta kostnaderna. Skillnaden i kostnad vid olika intransportåldrar är däremot inte så stor. Den minskar vid den antagna högre pensionsåldern. Det kan måhända synas överraskande att det vidareutbildningssystem som innebär den största investeringen i utbildningskostnader samtidigt är fördelaktigast från kostnadssynpunkt. Detta hänger emellertid samman med att utredningen vid beräkningarna haft att utgå från att det med nuvarande förutsättningar inte finns organisatoriskt utrymme för att bereda meningsfyllda arbetsuppgifter åt militärt befäl utanför intendenturkåren i åldrar som ligger över nuvarande pensionsåldrar. Endast för det fall att militär personal utanför intendenturtjänsten skulle kunna beredas arbetsuppgifter i en omfattning som skulle göra det möjligt att stå kvar i tjänst lika länge som inom intendenturtjänsten vore det från kostnadssynpunkt fördelaktigt att inte göra den större investeringen i utbildningskostnader. Utredningen anser sig kunna konstatera att det med nuvarande betingelser från statsfinansiella synpunkter är avgörande fördelar med ett vidareutbildningssystem med relativt hög ålder för intransport.

Riktlinjer för en gemensam intendenturofficerskår

Grunder

Utredningen framhåller att det i en tid av allmän brist på personal är av särskild vikt att uppgifterna för yngre och äldre personal totalt fördelas på ett sätt som ger bästa sammanlagda effekt. Aktiva officerares användbarhet för trupptjänst, sjö tjänst och flygtjänst går ned eller

upphör mellan 35 och 45 år påpekar utredningen vidare och de måste då placeras om och eventuellt samtidigt utbildas för fysiskt mindre krävande befattningar. Förhållandevis många arbetsuppgifter för intendenturofficerare i såväl krigs- som fredsoorganisationen bedöms med fördel kunna bestri- das av personal som inte längre besitter full användbarhet för trupptjänst, sjötjänst eller flygtjänst men som vunnit god erfarenhet angående förban- dens behov och krav bl.a. i vad avser stöd på intendenturtjänstens område. En för krigsmakten gemensam intendenturofficerskår bör därför rekry- teras och utbildas genom ett vidare utbildningssystem.

Av officeren krävs allsidig användbarhet främst i kvalificerade befatt- ningar i krigsoorganisationen. Enligt utredningens mening bör vidareutbild- ning av officer för intransport i intendenturkåren på grund härav inte börja förrän officeren gått igenom militärhögskolans allmänna kurs samt erhållit de kunskaper och den erfarenhet som krävs för vitala befattningar främst inom krigsoorganisationens staber. Fackutbildningen bör sålunda normalt ske vid 35—40 års ålder, varvid officer som börjar utbildningen i regel bör vara 35 år. Utredningen föreslår emellertid att officer som fått gå igenom militärhögskolans allmänna kurs tidigare än normalt också bör få börja intendentsutbildningen tidigare. Även eljest bör enligt utredningen i en- staka fall särskilt meriterad och lämplig officer kunna antas som elev redan före 35 års ålder, dvs. något år efter militärhögskolans allmänna kurs. Övre åldersgräns för att påbörja intendentsutbildning bedöms inte behöva anges.

I fråga om officerskårens omfattning anför utredningen att den bör bestå av kaptener och regementsofficerare på aktiv stat. Behov av officerare på reservstat föreligger enligt utredningens beräkningar f.n. inte, eftersom krigsoorganisationens behov bör kunna tillgodoses med aktiva eller f.d. aktiva intendenturofficerare. Utredningen föreslår dock att ett reservstatsinstitut — i överensstämmelse med vad som förutsattes i sam- band med 1960 års befälsbeslut för armén — behålls i syfte att underlätta en eventuell kommande omorganisation.

Om man som utredningen gjort räknar med att alla intendenturoffice- rare skall ha normkvalitet och rekryteras genom vidareutbildning, inne- bär detta att det inte kommer att finnas några subalternofficerare inom intendenturofficerskåren. Utredningen säger sig emellertid dela intenden- turförvaltningsutredningens mening att det inte finns något oundgängligt behov av sådana intendenturofficerare. Det bör alltså vara möjligt att — utan någon kvalitetsförsvagning — med annan personal ersätta de inten- dentursubalternofficerare som ingår i nuvarande organisation och som er- fordras vid ett grundrekryteringssystem. Vilka personalanordningar som härvid kan bli aktuella framgår närmare av utredningens i det följande redovisade förslag.

Intendenturofficerarnas arbetsuppgifter

Utredningen har funnit att de uppgifter, som f.n. åvilar intendenturofficerarna i de försvarsgrensvis organiserade kårerna, t.v. i huvudsak också bör ankomma på officerarna i den gemensamma kåren. Man bör sålunda enligt utredningen räkna med i stort oförändrade uppgifter i krig och fred. Detta innebär att huvuduppgiften alltjämt är ledning av intendenturtjänsten i krig och intendenturförvaltningstjänsten i fred.

I fredsorganisationen avses de aktiva intendenturofficerarna främst för befattningar som förbandsintendenter samt för befattningar inom intendenturtjänstens centrala och regionala ledning.

I fråga om intendenturofficerarnas uppgifter i trupptjänst och annan utbildningsverksamhet har utredningen en från intendenturförvaltningsutredningen delvis avvikande uppfattning. Utredningen förutsätter för egen del att förvaltningspersonal inom samtliga försvarsgrenar vid behov skall medverka vid utbildning (kurser) i intendenturtjänst. Officerare ur intendenturofficerskåren föreslås även i fortsättningen ställas till tränginspektörens förfogande för intendenturutbildningen vid trängregementena, varför sex kaptener för egen utbildning bör vara placerade vid trängtrupperna som kompanichefer (ställföreträdare) vid intendenturkompanier. Vidare bör som hittills intendenturofficerare tjänstgöra som facklärare vid arméns underhållsskola och trängtruppernas kadett- och aspirantskola samt två officerare (mot nu tre) tjänstgöra vid arméstabens trängavdelning. Vid marinens intendenturskola bör slutligen en intendenturofficer vara placerad som chef och facklärare. Behovet av instruktörer i intendenturtjänst vid marinen bör i övrigt kunna tillgodoses genom intendenturutbildade underofficerare.

Utredningen hävdar vidare att det bör vara till fördel för tjänsten vid försvarets intendenturverk och därmed intendenturtjänsten inom hela försvaret, om en förhållandevis stor del av personalen i kvalificerade befattningar inom verket har erfarenhet från lokala och regionala organ samt kunskaper om samtliga försvarsgrenars intendenturtjänst och om de förhållanden varunder denna arbetar. Sådana krav torde enligt utredningen uppfyllas av intendenturofficerare med kvalificerad och enhetlig utbildning samt med praktisk tjänst i olika befattningar vid staber och förband. Befattningar för vilka erfarenheter av här redovisad art är viktiga bör därför enligt utredningen företrädesvis avses för intendenturofficerare. I befattningar som kräver sådan speciell civil sakkunskap som inte lämpligen bör bibringas intendenturofficer bör dock fortfarande placeras civil fackman (t.ex. jurist, ingenjör e.d.).

Utredningen framhåller i detta sammanhang vidare, att en ökad militär representation inom intendenturverket även torde medföra en förbättrad krigsorganisation på grund av att ett ökat antal officerare ger ökad flexi-

bilitet i organisationen och därmed större möjligheter att tillgodose angelägna organisatoriska krav. Härtill kommer att aktiva officerare under sin praktiska tjänst fått rutin att tjänstgöra under krigsliknande förhållanden. Utredningen utgår från att de också kontinuerligt övas i krigsuppgifterna under övningar krigsförbandsvis och under särskilda befälsövningar eller under övningar av motsvarande karaktär. Vidare erhålls en mobiliseringsreserv av äldre intendenturofficerare som vid behov kan utnyttjas vid staber och förband.

Behovet av intendenturofficerare

Enligt statistiskt underlag kan den normala årliga avgången ur kåren beräknas vara ca 2 %. Utredningen har räknat med att 25 % av de avgångna kan utnyttjas för krigsplacering i normbefattning.

Utredningen, som enligt sina direktiv bl.a. har att pröva möjligheterna att utnyttja aktiv militär personal till högre ålder än f.n., säger sig inte ha funnit några skäl som, vid beaktande av enbart fredsmässiga förhållanden, i princip skulle göra intendenturofficerarna mindre användbara i förhållande till de civila tjänstemän som tjänstgör inom samma organisationer. Utredningen framhåller emellertid att vissa befattningar, t.ex. som truppbefäl eller intendent vid truppförband, måste anses vara fysiskt mera krävande än befattningar inom t.ex. den centrala förvaltningen. Inom en personalkår av den ifrågasatta intendenturofficerskårens storlek bör det dock inte möta några svårigheter att disponera personalen på sådant sätt att företrädesvis yngre personal används i fysiskt mer krävande befattningar.

I direktiven anges även att den personella kvaliteten inom krigsorganisationen inte skall försämrast. Utredningen erinrar om att tillgången på kvalificerade officerare, främst inom armén men även inom övriga försvarsgrenar, är och under nu överskådlig framtid torde komma att förbli knapp. Utredningen har därför bedömt det vara väsentligt att de relativt sett fåtaliga aktiva officerarna i krigsorganisationen har allsidig användbarhet och anför härom bl.a. följande.

Inom krigsorganisationen krävs aktiva intendenturofficerare framförallt i en rad viktiga staber. Det är utredningens uppfattning att man av de aktiva intendenturofficerare som erfordras i dessa staber måste kräva kompetens som fullvärdiga stabsmedlemmar. De bör sålunda inte enbart ha kompetens inom intendenturtjänsten och förmåga att tjänstgöra såsom vakthavande officer inom egen sektion. Om sådan allsidig användbarhet skall vara möjlig krävs att även intendenturofficeraren har fullgod normkvalitet.

Utredningen har funnit att krigsorganisationens krav vad gäller aktiva intendenturofficerare väl kan tillgodoses till såväl antal som kvalitet, om officerarna intransporteras i den gemensamma kåren vid i genomsnitt

37 års ålder och pensionsåldern för samtliga dessa officerare sätts till 60 år. Utredningen förutsätter härvid att pensionsavgången personal i krig kan disponeras till 63 års ålder.

I en särskild bilaga, som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott, redovisar utredningen krigsorganisationens behov till totalt 304 befattningar.

Vid sin beräkning av fredsorganisationens behov har utredningen utgått från fastställda organisationer för stabs- och förvaltningstjänsten, fastställda utbildnings- m.fl. organisationer samt gällande personalstater.

Utredningen har vidare enligt sina direktiv sökt klarlägga möjligheterna att använda äldre aktiva intendenturofficerare i sådana befattningar som f.n. avses för militära arvodister eller civila tjänstemän.

Utredningen har slutligen, mot bakgrund av krigsorganisationens krav, studerat vilka befattningar i fredsorganisationen som bör besättas med aktiva intendenturofficerare inom det normerande skiktet.

Fredsbehovet av intendenturofficerare i det *normerande skiktet* enligt utredningens beräkningar redovisas i följande tabell, i vilken också föreslagna förändringar i jämförelse med nuvarande organisation anges.

Myndigheter m. m.	Organisation/kategori/antal					
	Tjänstg. åld. utredn.	Gällande organisation				Skillnad + —
		Aktiva	Arvodister	Civila	S:a	
Försvarets intendenturverk	61	46	8	7	61	—
Centrala staber m. m.	20	19	3	—	22	— 2
Högre regionala staber m. m.	39	20	3	—	23	+16
Lägre regionala staber m. m.	47	30	15	—	45	+ 2
Förband	73	76	—	—	76	— 3
Skolor (utom Int. förvaltn.skolan) . . .	13	10	7	—	17	— 4
Personal för administration och utbildning	8	8	—	—	8	—
Reserv	13	—	—	—	—	+13
Summa	274	209	36	7	252	+22

Utredningen framhåller, att den genom det i tabellen upptagna antalet tjänster för olika myndigheter m.m. inte tagit ställning till personalbehovet i de fall ny organisation är aktuell, t.ex. i fråga om intendenturtjänstens ledning i regional instans. Som ett underlag för kostnadsberäkningar m.m. har dock utredningen tagit upp de tjänster som i annat sammanhang föreslagits för den nya organisationen.

Som framgår av tabellen har utredningen funnit, att 36 arvodestjänster

för pensionerade officerare bör bytas ut mot tjänster för aktiva officerare. På samma sätt bör sju civila tjänster i intendenturverket — tre för byrådirektör, en för förste byråsekreterare, en för byråintendent och två för byråassistent — ersättas med tjänster för aktiva officerare. De som reserv upptagna tjänsterna motsvarar 5 % av kårens storlek och avses täcka behovet vid sjukdom o.d. men däremot inte för kommenderingar m.m. Reserven är, framhåller utredningen, mycket knapp.

I fråga om *subalternofficerare* finns f.n. i nuvarande intendenturkårer sammanlagt 36 tjänster för löjtnant, varav åtta vid intendenturkåren, 22 vid marinintendenturkåren och sex vid flygvapnet. Av dessa löjtnanter ingår 15 i antalet aktiva intendenturofficerare i gällande organisation enligt föregående tabell. De 21 återstående skall enligt placeringsplaner o.d. tjänstgöra vid förband m.m. samt utgöra reserv. Utredningens förslag beträffande försvarsgrenarnas intendenturlöjtnanter framgår av följande sammanställning.

Antal intendenturlöjtnanter enligt kårens stater		Av löjtnanterna bör enligt utredningen			
		bytas ut mot		överflyttas till träng- trupperna	indras
Försvars- gren	Antal	officerare inom det normerande skiktet	intendentur- utbildade underoffi- cerare		
Armén	8	1	—	7	—
Marinen	22	3	6	—	13
Flygvapnet	6	4	—	—	2
Summa	36	8	6	7	15

Vad gäller fänrikar har utredningen beräknat att åtta utgör det matematiska behovet för att rekrytera intendenturlöjtnanterna vid marinen och flygvapnet. Utredningen anser att dessa fänrikar inte erfordras.

Tillkomsten av en för krigsmakten gemensam intendenturofficerskår av den omfattning som här redovisats skulle enligt utredningen medföra vissa förändringar inom arméns rekryterande skikt, bl.a. erfordras ytterligare 37 löjtnanter och fem fänrikar. Detta återverkar i sin tur på behovet av fanjunkare, sergearter och underbefäl. Vidare föreslås att vissa intendenturlöjtnanter byts ut mot intendenturutbildade underofficerare. Utredningen understryker emellertid, att behovet av statförändringar inom försvarsgrenarnas subalternofficers-, underofficers- och underbefälskårer också är beroende av många faktorer utanför intendenturkåren. I avvaktan på resultatet av befälsstatsdelegationernas och utredningens eget arbete föreslås därför inte nu några förändringar utanför intendenturkåren.

För närmare kännedom om utredningens förslag rörande fredsorganisationen torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

I följande tabell har det av utredningen beräknade krigsbehovet av officerare i normbefattning fördelats på åldersgrupper efter krigsorganisationens bedömda krav. Som jämförelse anges också den tillgång på personal (aktiva och f.d. aktiva intendenturofficerare samt officerare i arvodes-tjänster) som finns enligt nuvarande och föreslagen organisation.

Åldersgrupp	Personaltillgång enligt		Krigsbehov
	nuv. org.	utredningens beräkning	
(35) 37—44 år.....	103	111	91
45—54 år.....	87	119	110
55—62 år.....	58	81	103
Summa	248	311	304

Av tabellen kan utläsas att möjligheterna att placera aktiva officerare i lämplig ålder i kvalificerade befattningar i krigsorganisationen förbättras om utredningens förslag förverkligas.

Som också framgår av tabellen är krigsbehovet av aktiva intendenturofficerare 304. Eftersom fredsbehovet är 274 befattningshavare, måste 30 befattningshavare med kompetens jämförbar med aktiv intendenturofficers stå till förfogande utöver de i fredstid anställda officerarna. Detta bedöms vara möjligt under förutsättning att pensionsavgången personal i krig kan utnyttjas till 63 års ålder samt att förtidsavgångna intendenturofficerare i viss omfattning står till förfogande för krigsplacering.

Rekrytering och utbildning

Beträffande rekryteringen av en gemensam intendenturofficerskår föreslår utredningen att det årligen efter förslag av kårchefen skall fastställas hur många intendentsaspiranter som får antas från försvarsgrenarna. Beslut bör grundas på en bedömning av kårens behov av officerare och befälslägets allmänna utveckling inom försvarsgrenarna. Utredningen bedömer att från marinen regelmässigt bör få rekryteras en—två officerare och från flygvapnet högst en officer per år för att krigsorganisationens krav skall kunna uppfyllas.

Trots att utredningen är medveten om att ett fritt ansökningsförfarande kan medföra problem, särskilt för små personalkårer, förordas denna form, bl.a. för att inte fackutbildningen till intendent skall bli mindre lockande än annan högre utbildning. Intendentsaspirant bör antas av chefen för intendenturkåren. Den som inte antas bör kunna besvara sig.

Rätt att söka som intendentsaspirant bör tillkomma varje aktiv officer inom krigsmakten som genomgått allmän kurs vid militärhögskolan. Chefs yttrande över ansökan bör avse endast vederbörandes lämplighet att vidareutbildas till intendenturofficer.

Enligt utredningens riktlinjer bör intendentsaspirant före intransport i intendenturofficerskåren genomgå obligatorisk fackutbildning i form av en tvåårig intendenturofficerskurs. Den angivna tiden, som även inrymmer erforderlig praktik, bör enligt utredningen medge att utbildningsmålen sätts så att ytterligare obligatorisk utbildning i princip inte skall erfordras för placering och befordran inom intendenturofficerskåren. Tiden bör även kunna medge att utbildningsmålen höjs för vissa enskilda läroämnen om så skulle erfordras, bl.a. med hänsyn till önskemål om förstärkt ekonomisk utbildning för intendenturofficerarna.

Utredningen erinrar om att intendenturofficerare avses besätta åtskilliga särskilt kvalificerade krigs- och fredsbefattningar inom krigsmaktens centrala samt högre och lägre regionala ledning. Vissa intendenturofficerare måste därför, framhåller utredningen, erhålla högre fackutbildning som dock inte bör vara obligatorisk. Utredningen föreslår att denna utbildning skall meddelas vid en högre förvaltningskurs om ca sex månader, lämpligen förlagd till militärhögskolan.

Kursen bör anordnas vart annat år och vara öppen för de elever, som erhållit erforderliga kvalificerande poäng i den obligatoriska fackutbildningen. Undervisningen vid kursen föreslås till ungefär lika delar omfatta en högre stabsdel och en högre förvaltningsdel. Målsättningen anses böra ligga på en sådan nivå att den obligatoriska fackutbildningen jämte den högre förvaltningskursen, vid tillsättning av högre befattningar inom krigsmakten men utanför intendenturkåren, i princip kan anses motsvara genomgång av annan högre kurs vid militärhögskolan. Elev, som anses ha erforderliga kvalifikationer i övrigt, bör kunna få förord som stabsaspirant.

Officerare, som t.ex. på grund av tjänst vid intendenturverkets fackbyråer anses böra besitta specialkunskaper inom materiel-, livsmedels-, drivmedels- eller förrådsområdet, bör enligt utredningen beredas tillfälle att genomgå specialutbildning inom sådana fackområden. I detta sammanhang föreslås att officer, som kommenderas till sådan utbildning, bör förbinda sig att återbetala utbildningskostnader enligt samma grunder som f.n. gäller bl.a. för officerare vid fälttygkåren vid viss utbildning.

Kostnader

Ett genomförande av militära tjänstgöringsåldersutredningens förslag skulle medföra att intendenturofficerarna i fråga om uppgifter, utbildning och tjänsteförhållanden i övrigt blir i stort sett helt jämförbara med offi-

cerare tillhörande andra specialkårer. Intendenturofficerarnas löne- och befordringsförhållanden bör därför enligt utredningen vara i stort sett desamma som övriga officerskategoriers inom specialkårerna. Med utgångspunkt häri har utredningen som underlag för sina kostnadsberäkningar gjort en hypotetisk fördelning av intendenturkårens tjänster på olika lönegrader.

De beräknade kostnaderna för nuvarande organisation och den av utredningen föreslagna för krigsmakten gemensamma intendenturofficerskåren framgår av följande sammanställning. Beträffande beräkningsgrunder m.m. torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Kostnadsslag	Belopp (1 000-tal kr.) för	
	nuv. org.	föreslagen org.
Aktiva intendenturofficerare: lönekostnader	8 645	11 486
» » : pensionskostnader	4 225	5 051
Intendenturofficerare på reservstat: sa kostnader	354	
Vissa arvodister: lönekostnader	511	
Vissa civila tjänstemän: lönekostnader	258	
» » : pensionskostnader	77	
Vissa kaptener vid försvarsgrenarna: pensionskostnader		—1 100
Ändringar inom rekryterande skiktet: sa kostnader		—1 272
Vissa kostnader utanför intendenturkåren		381
Utbildningskostnader	572	1 299
Summa	14 642	15 845

De angivna kostnaderna för nuvarande organisation är enligt utredningen riktiga under förutsättning att samtliga arvodister är pensionerade officerare. I verkligheten tillhör endast knappt hälften denna kategori. Kostnaderna för arvodister är därför 1 311 000 kr. De sammanlagda kostnaderna för nuvarande organisation blir härigenom (14 642 000—511 000+1 311 000) 15 442 000 kr.

Kostnaderna för föreslagen organisation inkluderar den beräknade utökningen vid högre regionala staber m.m. Löne- och pensionskostnaderna för dessa tjänster kan enligt utredningen uppskattas till 1 272 000 kr., som inte bör ingå i jämförelsen med nuvarande organisation. Om kåren minskas med ifrågasvarande 19 tjänster, uppkommer emellertid vissa återverkningar på arméns rekryterande skikt. De totala kostnaderna för föreslagna organisation kan på grund härav minskas med endast (1 272 000—387 000) 885 000 kr. och blir härigenom (15 845 000—885 000) 14 960 000 kr. per år. I förhållande till nuvarande organisation innebär detta en årlig besparing med ca 0,5 milj. kr. Härvid bör dock beaktas att — till skillnad från vad som enligt utredningens beräkningar gäller för den gemensamma intendenturofficerskåren — arméns nuvarande intendenturkår saknar

tjänster för kommendering och reserv. En sådan reserv skulle vid tillämpning av samma beräkningsgrund som för den nya kåren dra en lönekostnad av 0,2 milj. kr. per år.

Om hänsyn tas också till förstärkningen av den regionala ledningen, vilken såsom tidigare nämnts beräknas dra en kostnad av ca 0,9 milj kr., blir de sammanlagda årliga kostnaderna för den föreslagna organisationen ca 0,4 milj. kr. högre än kostnaderna för nuvarande organisation.

Underofficersfrågan

Utredningen anför att den funnit att vissa skäl kan tala för att aktiva intendenturförrådsförvaltare och kassachefer ingår i en för krigsmakten gemensam underofficerskår. Något behov av reservstat för underofficerare har utredningen däremot hittills inte kunna finna. Utredningen har för avsikt att under sitt fortsatta arbete granska de organisatoriska förutsättningarna att använda intendenturförrådsförvaltare och kassaförvaltare i befattningar som f.n. uppehålls av arvodespersonal eller civil personal.

Ikraftträdande och övergångsanordningar

Enligt utredningens uppfattning bör en gemensam intendenturofficerskår — om beslut fattas inom kort — kunna organiseras den 1 juli 1966 vad gäller aktiva intendenturofficerare. Gemensam fackutbildning bör kunna börja hösten 1966.

Av de tjänster som sålunda bör inrättas fr.o.m. den 1 juli 1966 föreslås ett antal t.v. hållas vakanta. De bör få besättas efter hand som innehavarna avgår från de civila tjänster och arvodestjänster vilka byts ut mot tjänster för aktiva officerare i den nya kåren samt efter hand som marinen och flygvapnets intendentursubalternofficerare kan utnämnas till kaptenen vid den nya kåren.

VI. Departementschefen

I sitt betänkande med förslag till organisation av en för försvaret gemensam intendenturkår (Stencil Fö 1965:1) föreslår 1960 års intendenturförvaltningsutredning, att försvarsgrenarnas personal i intendenturtjänst — officerare och underofficerare på aktiv stat och reservstat samt i reserven — fr.o. m. den 1 juli 1966 skall föras samman till en gemensam kår. Utredningen lägger vidare bl.a. fram förslag till nya grunder för rekrytering och utbildning av aktiva intendenturofficerare.

Enligt nuvarande ordning rekryteras officerare till arméns intendenturkår genom vidareutbildning på så sätt att officerare vid de olika truppslagen efter ansökan tas ut till utbildning vid intendenturförvaltningsskolan och efter genomgången utbildning förs över till kåren. Inom marinen och flygvapnet tillgodoses behovet av intendenturofficerare genom grund-

rekrytering av aspiranter som utbildas med direkt inriktning på tjänstgöring i intendenturbefattning. Vid samtliga försvarsgrenar förekommer efter grundutbildningen olika former av vidareutbildning.

Intendenturförvaltningsutredningen har efter granskning av nuvarande rekryterings- och utbildningssystem funnit, att varken arméns, marinens eller flygvapnets system bör väljas för den föreslagna gemensamma kåren. Utredningen förordar i stället ett nytt grundrekryteringssystem, i vilket utbildningsgången av praktiska skäl bör anpassas till arméns utbildningsorganisation. Eftersom det har befunnits nödvändigt att intendenturofficerarna i likhet med övriga officerare har en militär grundutbildning som är likvärdig med övriga officerares, föreslår utredningen att den obligatoriska utbildningen — med avbrott för mellanliggande trupptjänstgöring m.m. — delas upp i tre huvudskeden, nämligen militär grundutbildning fram till officersexamen, egentlig förvaltningsutbildning i en särskild intendenturofficerskurs samt allmän kurs vid militärhögskolan. Den totala utbildningstiden är enligt förslaget drygt tio år, varav knappt hälften fullgörs som trupptjänstgöring. Beträffande utbildningen anser utredningen vidare bl.a. att intendenturofficerarna bör få tillträde till militärhögskolans högre kurser på samma villkor som övriga officerare. — Vad gäller kårens sammansättning har utredningen funnit att fredsbehovet av officerare i det normerande skiktet är 203. Eftersom krigsbehovet anges vara större, föreslår utredningen att bristen skall täckas bl.a. genom tjänster på reservstat. — I fråga om pensionsåldern framhåller utredningen att den i den gemensamma kåren bör vara enhetlig för samtliga befattningshavare i samma grad. Mot bakgrund härav föreslås att pensionsåldern för överstelöjtnanter och majorer vid nuvarande arméns intendenturkår höjs från 55 till 60 år, vilket motsvarar pensionsåldern för jämställda officerare vid marinen och flygvapnet. — I övrigt föreslår utredningen bl. a. att kårledningen skall bestå av en kårchef med stab, som lyder direkt under överbefälhavaren. Chefskapet för kåren bör enligt utredningen inte kombineras med befattning i försvarets intendenturverk.

Vid remissbehandlingen har förslaget om en gemensam intendenturkår i stort sett godtagits. Såsom närmare framgår av den redogörelse som jag har lämnat i det föregående går uppfattningarna om intendenturförvaltningsutredningens förslag i övrigt starkt isär. Detta gäller bl.a. sådana centrala frågor som den föreslagna grundrekryteringen, utbildningsgången samt kårens sammansättning och lydadsställning. Sammanfattningsvis kan sägas att endast statskontoret tillstyrker en lösning av intendenturkårfrågan på grundval av utredningens förslag. I övrigt framhålls bl.a. att kompletterande utredningar behövs, och överbefälhavaren förordar av denna anledning att förslagen genomförs successivt, varvid början bör göras med en gemensam kår för regementsofficerare och kaptener. Direkt avvisande stäl-

ler sig bl.a. militära tjänstgöringsåldersutredningen, som avstyrker att förslaget läggs till grund för ett beslut och i stället redovisar ett eget alternativ till gemensam intendenturkår.

Tjänstgöringsåldersutredningen går liksom intendenturförvaltningsutredningen ut från att en gemensam intendenturofficerskår bör organiseras och anser därför att huvudfrågan är, om en sådan kår skall rekryteras genom grundutbildning eller vidareutbildning. Efter att ha vägt de två systemen mot varandra förordar utredningen av såväl arbetsmarknadsmässiga som mera avgränsat militära skäl att rekryteringen skall ske genom vidareutbildning av officerare som har gått igenom militärhögskolans allmänna kurs och därigenom fyller kravet på normkvalitet. Vidareutbildningen föreslås ske i form av en tvåårig intendenturofficerskurs, varefter intransport i kåren beräknas kunna ske vid i genomsnitt 37 års ålder. Utöver nyssnämnda obligatoriska utbildning bör enligt utredningen vissa intendenturofficerare ges möjlighet till ytterligare utbildning, dels i en högre förvaltningskurs om ca sex månader vid militärhögskolan, dels i specialkurser m.m. — Utredningen föreslår vidare att officerskåren skall bestå av regementsofficerare och kaptener på aktiv stat. Krigsbehovet beräknas till 304 officerare och fredsbehovet till 274, vari ingår 36 arvodestjänster och 7 civila tjänster som bör omvandlas till tjänster för aktiva officerare. Något behov av tjänster på reservstat anses inte finnas, men utredningen föreslår att ett sådant institut t.v. skall behållas för att underlätta en eventuell framtida omorganisation. — Pensionsåldern bör enligt utredningen för samtliga officerare i kåren sättas till 60 år, vilket bedöms vara möjligt också med hänsyn till krigsorganisationens krav. — Kårledningen föreslås bestå av kårchef med stab.

Innan jag går över till att redogöra för mina ställningstaganden till föreliggande utredningsförslag, vill jag erinra om att intendenturkårfrågan aktualiserades redan 1954, då personalkårutredningen fick i uppdrag att utreda förutsättningarna för att organisera en för krigsmakten gemensam intendenturkår. Utredningsarbetet har av olika anledningar tagit lång tid och detta har i sin tur medfört vissa svårigheter att upprätthålla intendenturtjänsten inom ramen för nuvarande organisation, bl.a. på grund av att kårfrågans ovissa läge har minskat rekryteringen till nuvarande kårer och ökat antalet förtidsavgångar. Jag finner det därför angeläget att kårfrågan blir löst så snart som möjligt.

Intendenturförvaltningsutredningen och praktiskt taget samtliga remissmyndigheter är eniga om att en gemensam intendenturkår bör inrättas. För egen del anser jag det troligt att en sådan åtgärd skulle bidra till att minska nuvarande personalsvårigheter på intendenturtjänstens område. Jag delar också uppfattningen att en gemensam kår bör ge bättre möjligheter till samordning av intendenturtjänsten. Ett viktigt steg i den riktningen har re-

dan tagits genom inrättandet av det gemensamma intendenturverket, men kraven på samordning och enhetlighet har under senare år snarast ökat, bl.a. genom den beslutade omorganisationen av krigsmaktens regionala ledning. Jag förordar därför att en gemensam intendenturkår organiseras.

Enligt intendenturförvaltningsutredningens förslag bör den gemensamma kåren omfatta officerare och underofficerare på aktiv stat och reservstat samt i reserven. Utredningen anser vidare att ärenden angående utbildning och registrering m.m. av värnpliktiga officerare och viss annan personal skall handläggas vid kåren. Jag anser att starka skäl talar för utredningens förslag. Eftersom konsekvenserna av en sådan samordning inte har utretts i fråga om andra kategorier än de aktiva officerarna är jag emellertid nu beredd att lägga fram förslag endast rörande denna personalkategori. Frågan om att inordna övriga kategorier i den gemensamma kåren bör tas upp efter ytterligare utredning.

Beträffande grunderna för rekrytering och utbildning av en gemensam intendenturofficerskår har två alternativ presenterats, nämligen dels intendenturförvaltningsutredningens förslag om grundutbildning, dels militära tjänstgöringsåldersutredningens förslag om vidareutbildning. När det gäller att ta ställning till dessa alternativ, vill jag i likhet med överbefälhavaren erinra om att resultatet av bl.a. försvarskostnadsutredningens arbete kan komma att påverka utformningen av den framtida förvaltningsorganisationen och de krav som måste ställas på personalen i denna. Principerna för rekrytering och utbildning bör därför enligt min mening utformas så att möjligheterna hålls öppna till en anpassning efter eventuellt ändrade arbetsuppgifter m.m. under 1970-talet. Liksom både intendenturförvaltningsutredningen och tjänstgöringsåldersutredningen anser jag mig emellertid redan nu kunna konstatera att tillgången på kvalificerade officerare i krigsorganisationen är så knapp att intendenturofficerarna, i likhet med andra officerare, måste ha s.k. normkvalitet. Här berörda krav på flexibilitet i utbildningssystemet och normkvalitet hos officerarna bör enligt min mening lättast kunna tillgodoses genom vidareutbildning. Enär detta alternativ dessutom ger effekt på kort tid och därigenom kan väntas ge en relativt snabb förbättring av intendenturtjänstens nuvarande personalsvårigheter, föreslår jag att den för krigsmakten gemensamma intendenturofficerskåren — i enlighet med tjänstgöringsåldersutredningens förslag — t.v. skall rekryteras genom vidareutbildning av officerare som gått igenom militärhögskolans allmänna kurs. Jag tillstyrker också vad utredningen har föreslagit i frågan om obligatorisk fackutbildning, frivillig högre fackutbildning och annan utbildning.

I förevarande sammanhang har också frågan om intendenturofficerarnas pensionsålder aktualiserats. Jag delar i detta avseende intendenturförvaltningsutredningens uppfattning att det i en gemensam kår bör vara en-

hetlig pensionsålder för alla officerare i samma grad. Jag anser också att såväl arbetsmarknadsmässiga och statsfinansiella skäl som tillbörlig hänsyn till personalen talar för att denna bör få verka inom sitt yrke så länge detta är organisatoriskt möjligt. Tjänstgöringsåldersutredningen har visat att både krigs- och fredsorganisationens krav kan tillgodoses om pensionsåldern för officerare sätts till 60 år och pensionsavgången personal utnyttjas i krigsorganisationen intill 63 års ålder. Jag förordar därför att pensionsåldern för alla aktiva intendenturofficerare fastställs till 60 år.

Jag går härnäst över till frågan om den gemensamma intendenturofficerskårens omfattning m.m. Jag vill då först anföra att kåren till följd av mina i det föregående redovisade förslag beträffande rekrytering och utbildning bör bestå av regementsofficerare och kaptener. Jag vill i detta sammanhang också framhålla att jag delar intendenturförvaltningsutredningens uppfattning om tjänstebestämmelserna i den nya kåren. Jag föreslår således att benämningarna i tillämpliga fall skall vara de som nu gäller för armén, kustartilleriet och flygvapnet. För nuvarande marinintendenturofficerare bör i detta hänseende vissa övergångsbestämmelser övervägas.

Tjänstgöringsåldersutredningen har i sina beräkningar funnit att såväl krigs- som fredsorganisationens behov kan tillgodoses, om kårens numerär i fredstid fastställs till 274 aktiva officerare. För egen del anser jag att antalet officerare på aktiv stat i fredsorganisationen bör vara 250, alltså 24 mindre än vad utredningen beräknat. Tjänsterna bör redovisas vid det förband eller den myndighet, där motsvarande befattning finns inrättad. Fördelningen av tjänsterna på myndigheter m.m. enligt mitt förslag framgår av en sammanställning som torde få fogas till statsrådsprotokollet såsom *bilaga*. Av de i sammanställningen upptagna tjänsterna motsvaras 34 i nuvarande organisation av arvdestjänster för pensionerade officerare, vilka bör omvandlas till tjänster för aktiva officerare. Vissa av dessa är avsedda för myndigheter, för vilka avlösningsanslag har föreslagits redan i prop. 1966:1 (bil. 6). Jag anser det emellertid angeläget att intendenturkårsreformen genomförs i ett sammanhang och föreslår därför, att de för dessa myndigheter avsedda tjänsterna t.v. inrättas vid kårstaben och fr.o.m. budgetåret 1967/68 förs över till berörda myndigheter.

Avtal angående föreslagna tjänsters lönegradsplacering och intendenturofficerarnas pensionsålder har, under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande, den 9 mars 1966 träffats mellan statens avtalsverk och Statstjänstemännens riksförbund. Kungl. Maj:t har överlämnat avtalet till riksdagens löne delegation för godkännande. Denna har på riksdagens vägnar godkänt innehållet i avtalet, dock under förbehåll att riksdagen godkänner de organisatoriska förutsättningarna som ligger till grund för överenskommelsen.

Utöver de i förut nämnda sammanställning angivna tjänsterna bör sju civila tjänster vid försvarets intendenturverk successivt omvandlas till tjäns-

ter för aktiva officerare. Enär viss osäkerhet f.n. råder om verkets organisation på längre sikt, lämnas emellertid inga direkta förslag nu. Jag föreslår dock att följande tjänster vid uppkommande vakans inte skall få återbesättas utan Kungl. Maj:ts medgivande, nämligen tjänster för tre byrådirektörer, en förste byråsekreterare, en byråintendent och två byråassistenter.

Det av mig förordade vidareutbildningssystemet medför att inga subalternofficerare kommer att ingå i den gemensamma intendenturofficerskåren. De uppgifter som f.n. åvilar intendentursubalternerna, framförallt inom marinen, bör med fördel kunna föras över på andra kategorier, bl.a. intendenturofficerare i det normerande skiktet och underofficerare. Övergångsvis föreslår jag dock att alla intendenturlöjtnanter och -fänrikar, som nu finns eller enligt nuvarande rekryteringssystem kommer att tillföras krigsmakten, skall föras över till den nya kåren. Ett mot löjtnanternas svarande antal tjänster för kapten bör därför övergångsvis hållas vakanta. Rekryteringen genom vidareutbildning bör härvid anpassas efter den aktuella tillgången på subalternofficerare. Jag vill i detta sammanhang också nämna att ca hälften av de tjänster som f.n. motsvaras av arvodestjänster övergångsvis bör hållas vakanta så länge arvodestjänsterna är tillsatta med nuvarande innehavare.

I jämförelse med nuvarande förhållanden innebär mina förslag en minskning med 59 tjänster. Av dessa har dock 49 enligt tidigare beslut hållits vakanta. Vidare bör en tjänst vid arméstabens trängavdelning fortsättningsvis utnyttjas för intendenturtrupp utbildad trängofficer. Nettominskningen utgör sålunda nio tjänster. I nuvarande organisation uppehålls vidare två befattningar för intendenturkapten av andra officerare än intendenturofficerare. Motsvarande tjänster bör i princip dras in, men frågan härom bör — liksom övriga förändringar utanför intendenturkåren — t.v. anstå i avvaktan på befälsstatsdelegationernas arbete. De tjänster som bör dras in med anledning av mina nu redovisade förslag utgör — vakantsatta tjänster inräknade — 308, varav 273 för aktiva officerare och 35 för pensionerade officerare i arvodestjänst.

Behov av intendenturofficerare på reservstat föreligger inte f.n., men jag delar tjänstgöringsåldersutredningens uppfattning att institutet t.v. bör behållas för att underlätta en eventuellt kommande omorganisation.

I likhet med bl.a. överbefälhavaren och chefen för marinen tillstyrker jag intendenturförvaltningsutredningens förslag att den gemensamma intendenturkåren skall stå under ledning av en chef, som är direkt underställd överbefälhavaren. Ett lydtnadsförhållande direkt under överbefälhavaren bör enligt min mening inte medföra någon ökning av personalfunktionen inom försvarsstaben, utan föreliggande arbetsuppgifter bör lösas av kärchefens stabsorgan och genom lämpligt avvägd delegering av beslutande

derätten till kårchefen. Jag förutsätter således att någon ökning av personalen vid försvarsstaben inte är erforderlig.

Vad gäller kårchefsbefattningen anser jag det inte lämpligt att den förenas med någon befattning vid försvarets intendenturverk. Jag vill här hänvisa till vad intendenturverket har anfört om den arbetsbörda som åvilar verkschefen och verkets byråchefer. Kårchefen bör ha samma tjänstegrad som truppslagsinspektör vid armén.

Intendenturförvaltningsskolan, som f.n. är underställd chefen för arméns intendenturkår, bör fortsättningsvis lyda under chefen för den gemensamma intendenturkåren. Kårchefen bör således ansvara för att utbildningen genomförs enligt gällande målsättning.

Jag delar vidare tjänstgöringsåldersutredningens uppfattning att kårledningens och intendenturförvaltningsskolans uppgifter i fråga om utbildning m.m. har så nära anknytning till varandra att enheterna organisatoriskt bör föras samman. Härigenom kan bl.a. kårchefen mera i detalj följa utbildningen till fördel för personalbedömningar och framtida placeringar. Vidare kan lärare — som enligt min bedömning också i framtiden huvudsakligen måste vara deltidstjänstgörande — i viss utsträckning tas ur stabsorganet, vilket medför enklare planläggning samt personal- och tidsvinst. Jag föreslår därför att kårstaben och intendenturförvaltningsskolan bildar en organisatorisk enhet direkt underställd kårchefen.

Som jag tidigare har framhållit är jag inte nu beredd att lägga fram några förslag angående de personalkategorier som utöver aktiva officerare bör ingå i eller redovisas vid den gemensamma intendenturkåren. Intendenturofficerskårens tillkomst medför emellertid att arméns och marinens särskilda intendenturkårexpeditioner försvinner. I avvaktan på frågans vidare utredning måste därför även sådana ärenden vid dessa expeditioner, som inte berör de aktiva officerarna, t.v. handläggas vid den nya kårstaben. Kårchefen bör härvid övergångsvis vara direkt underställd vederbörande försvarsgrenschef enligt nuvarande grunder.

Den officerspersonal som enligt mitt förslag avses ingå i kårledningen täcker även behovet för här föreslagen verksamhet. I avvaktan på att kåren och därmed också kårledningen får sin slutliga organisation och omfattning, bör den personal som utöver officerarna tjänstgör vid kårexpeditionerna och intendenturförvaltningsskolan t.v. ingå i den nya kårledningen, dvs. en expeditionsunderofficer, en kontorsskrivare, en förste expeditionsvakt, tre kanslibiträden och tre kontorsbiträden.

Avlöningskostnaderna för den av mig föreslagna organisationen uppgår till ca 10,3 milj. kr. För motsvarande personal i nuvarande organisation utgör kostnaderna omkring 9,3 milj. kr. Mitt förslag innebär således en kostnadsökning med i runt tal 1 milj. kr. Härifrån avgår emellertid omkring 1,2 milj. kr. som utgör minskade årliga kostnader för tjänstepensioner

på grund av höjda pensionsåldrar. Totalt uppkommer således en besparing av ca 0,2 milj. kr. per år. Jag vill emellertid framhålla att vinsterna av omorganisationen främst ligger i att verksamheten bör kunna bedrivas effektivare. Den nya organisationen täcker också det ökade personalbehovet för den nya regionala ledningen, vilket är oberoende av kårfrågan i övrigt. Vidare har behovet av personal som reserv för sjukdom, utbildning o.d. tillgodosetts, en åtgärd som även utan en lösning av kårfrågan torde ha varit nödvändig i fråga om armén, eftersom dess personalreserv successivt fallit bort vid tidigare omorganisationer.

I det föregående har jag föreslagit att intendenturkårens tjänster skall redovisas vid det förband eller den myndighet, där motsvarande befattning finns inrättad. Som följd härav fordras inte något särskilt avlöningsanslag för kåren. Avlöningskostnaderna bör i stället bestridas från vederbörande försvarsgrens eller myndighets avlöningsanslag, varvid kårstabens och intendenturförvaltningsskolans avlöningskostnader t.v. bör belasta arméns avlöningsanslag. Stabens och skolans medelsbehov för omkostnader, övningar o.d. bör enligt Kungl. Maj:ts bestämmande bestridas från försvarsgrenarnas anslag till sådana ändamål.

En smidig övergång till den nya organisationen förutsätter ett relativt omfattande planeringsarbete i skilda hänseenden. Den nya organisationen bör därför inte träda i kraft förrän den 1 oktober 1966, dvs. vid samma tidpunkt som den nya regionala ledningen (jfr prop. 1966:110). Kårchefen bör emellertid, för att kunna utföra ett sådant planeringsarbete, utnämnas så snart beslut angående den nya organisationen föreligger. Åtskilliga övergångsåtgärder torde komma att behöva vidtas i samband med organisationsförändringen. Jag förordar därför att Kungl. Maj:t, i likhet med vad som tidigare har skett vid större organisatoriska förändringar, inhämtar riksdagens bemyndigande att vidta sådana åtgärder.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna de riktlinjer som jag i det föregående förordat för organisation m.m. av en för krismakten gemensam intendenturkår,
- b) godkänna att för intendenturkåren avses tjänster enligt vad jag förordat i det föregående,
- c) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de övergångsåtgärder som betingas av mina förslag.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

KERSTIN WEDELIN

